

II. VÝVOJ OD STAROVĚKU K NOVOVĚKU

II.1 Starověk a středověk

II.1.1 Předjustiniánská doba

Základy čehosi, co bychom dnes nazvali mezitímním rozsudkem, lze nalézt ještě v době předjustiniánské. Je ovšem potřebné podotknout, že i přes označení rozhodnutí jako mezitímního se jedná o cosi, co bychom dnešní terminologií chápali spíše jako rozlišení jednotlivých fází procesu. Nejedná se tedy o mezitímní rozhodnutí *stricto sensu*. Přesto má zmínka o něm své místo, minimálně ve smyslu porovnání, jak rozdílně lze jeden a týž institut chápat. Konkrétně se vychází z dělení legisakčního řízení do dvou fází. První z nich je řízení *in iure*, jež se odehrávalo před úředníkem, a následně přechází do fáze *apud iudicem*, odehrávající se před jmenovaným soudcem.²⁹

Odkazováno je na teorii zohledňující vliv iracionálních rozhodovacích postupů. Není ničím neobvyklým, že ve starověku byly jako metody používané v rámci rozhodovacích procesů využívány taktéž nadpřirozené techniky (ordály, přísahy). Při zohlednění neexistence specifických formálních pravidel pro jejich použití muselo být jako základ stanoveno, která iracionální metoda má být v daném případě užitá. Zároveň musela být pregnantně formulována otázka, na kterou mají nadpřirozené bytosti a soudce, popřípadě soudci, v rámci řešení sporu nalézt odpověď.³⁰ Výsledkem této první fáze byl tzv. mezitímní rozsudek („*medial judgment*“; v germánském právu „*Beweisurteil*“).³¹

²⁹ ZÁLIŠ, Pavel. Původ bipartity legisakčního řízení. *Časopis pro právní vědu a praxi* [online]. 2021, (1), 55 a násl. Převzato z databáze Beck [cit. 2021-10-22]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembsgfpwg4dwobptcx3tl42tk&groupIndex=0&rowIndex=0>

³⁰ ZÁLIŠ, Pavel. Původ bipartity legisakčního řízení. *Časopis pro právní vědu a praxi* [online]. 2021, (1), 55 a násl. Převzato z databáze Beck [cit. 2021-10-22]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembsgfpwg4dwobptcx3tl42tk&groupIndex=0&rowIndex=0>

³¹ ZÁLIŠ, Pavel. Původ bipartity legisakčního řízení. *Časopis pro právní vědu a praxi* [online]. 2021, (1), 55 a násl. Převzato z databáze Beck [cit. 2021-10-22]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembsgfpwg4dwobptcx3tl42tk&groupIndex=0&rowIndex=0>

II.1.2 Justinianáská doba

Obdobu institutů odpovídajících dnešnímu částečnému a mezitímnímu rozhodnutí lze nalézt již v dávné minulosti. Ve vztahu k justiniánskému procesu byl znám institut částečného rozsudku, který nalézal své použití v situaci, kdy předmětem řízení bylo více sporných článků, které nejsou ve vzájemné předurčující souvislosti, takže je možné různé meritorní rozhodnutí o jednotlivých z nich (*si litis multa capita sint*, lat. překlad řecké konstituce Just. C 7, 45, 15).³² Soudce tak nebyl povinen vydat rozhodnutí (konečný rozsudek) poté, co dojde k úplnému vyčerpání předmětu sporu, nýbrž byl oprávněn vydat částečný rozsudek ohledně otázek (článků),³³ ve vztahu k nimž bylo rozhodnutí možné, s tím, že následně se zabýval zbývajícími spornými body.³⁴

Ze zvolené formulace, podle níž sporným článkem nemusí být výhradně jeden ze vznesených individuálních nároků, vyplývá, že částečný rozsudek měl v justiniánském procesu širší vymezení a použití, než jak tento institut chápe úprava § 152 OSŘ. Jedná se o formu rozhodnutí, kterou lze považovat za jistou kombinaci moderního částečného a mezitímního rozhodnutí, když bylo vyhrazeno nejen rozhodnutí o samostatném (částečném) nároku, nýbrž řešení otázky (článku), která byla mezi účastníky sporná, tedy spíše to, co bychom dnes chápali jako rozhodnutí mezitímní.³⁵

II.1.3 Processus iudiciarius secundum stilum Pragensem

S odkazy na mezitímní rozhodnutí se lze setkat i ve středověku. Odkázat lze na dílo *Processus iudiciarius secundum stilum Pragensem*, sepsané oficiálem arcibiskupa Jana z Jenštějna v období mezi únorem 1386 a říjnem 1389.³⁶ Jako součást popisu synopse zkoumaného díla je odkazováno na část pátou (*Sentencia intelocutoria* – mezitímní rozsudek), která je popsána následujícím způsobem (cit.): „Obžalovanému se přikazuje, aby vzal v potaz žalobu a odpověděl na plebánův libelus *non obstantibus excepcionibus frivolis predictis*. Laik má ještě možnost se proti tomuto rozsudku v mezitímním sporu odvolat, pokud se jím cítí být poškozen (*protestacio de gravamine*), a to ve lhůtě 10 dnů od vyhlášení rozsudku.“³⁷

³² VÁŽNÝ, Jan. *Římský proces civilní*. Praha: Melantrich, 1935, s. 107.

³³ Přičemž se mohlo jednat o jednotlivé sporné nároky.

³⁴ VÁŽNÝ, Jan. *Římský proces civilní*. Praha: Melantrich, 1935, s. 107–108. Výslovně se konstatuje, že se jedná o institut převzatý následně novodobým procesem.

³⁵ Do té míry, do jaké je podle OSŘ přípustné mezitímním rozhodnutím rozhodnout. V tomto směru lze institut částečného rozsudku v justiniánském procesu chápat širěji, než jak je ve snaze zabránit jeho nadužívání vymezen mezitímní rozsudek nyní, tedy čistě jako rozhodnutí o základu nároku.

³⁶ BUDSKÝ, Dominik. *Mikuláš Puchník: život a právnícké dílo*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016, s. 33. ISBN 978-80-2463-179-0.

³⁷ BUDSKÝ, Dominik. *Mikuláš Puchník: život a právnícké dílo*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016, s. 33. ISBN 978-80-2463-179-0. Stejně BUDSKÝ, Dominik *Processus iudiciarius secundum stilum Pragensem*. Geneze, význam a obsah díla. *Acta Iuridica Olomucensia*, 2011, č. 2, s. 115 a násl.

Ani v tomto případě nelze v rámci popisovaného kanonického procesu hovořit o mezitímním rozhodnutí tak, jak jej chápe současná česká doktrína. Důraz je kladen na výraz česká. Jak bylo výše již naznačeno, zatímco OSŘ procesní otázky z působnosti svého ustanovení § 152 vylučuje, např. pojetí mezitímních rozsudků ve Spolkové republice Německo se vztahuje v zásadě na procesní otázky.³⁸ V dnešní terminologii se jako nejvhodnější srovnání jeví výzva k podání žalobní odpovědi, která – na rozdíl od stávajícího civilního procesu postaveného na zásadě, podle níž je výhradně na žalovaném, zda a jakou obranu zvolí – má povahu procesní povinnosti uložené závazným rozhodnutím. V širším smyslu se tak opět jedná o rozhodnutí, které by bylo možné označit jako předělové mezi jednotlivými fázemi (zde kanonického) řízení.

II.1.4 Zemské zřízení pro knížectví minsterberské

Zmínky o používání jiných než konečných rozhodnutí se objevují také v materiálech týkajících se zemského zřízení. Pravděpodobně ze 17. století je manuskript představující *zemské zřízení* pro knížectví minsterberské.³⁹ Ani zde není mezi dílčím a mezitímním a částečným rozhodnutím rozlišováno a tyto pojmy jsou uváděny *promiscue*.⁴⁰ V zemském zřízení jsou obsaženy jednotlivé právní akty, které jsou v citované publikaci obsaženy formou číslovaných regestů.^{41,42} V privilegii označeném jako *Privilegium der Stennde von Praelaten, Ritterschafft und Stände des Münsterbergischen Fürstenthumbs* je kromě dalšího obsažen přehled vybíraných poplatků, podle něhož se před zemským právem měl platit 1 tolar za konečný rozsudek („*Ennd Urthel*“) a 12 bílých grošů za rozhodnutí dílčí („*Bey Urthel*“).⁴³ V závislosti na tom, zda došlo k vydání mezitímního (částečného) nebo konečného rozhodnutí, docházelo k použití rozdílných pečeti. Pro mezitímní (částečné) rozhodnutí byla užívána pečeť malá, která sloužila k pečeti listin menšího významu.

³⁸ COUFALÍK, Petr. Mezitímní rozsudek a mezitímní určovací návrh: Nástroje řešení předběžných otázek soukromého práva? *Časopis pro právní vědu a praxi* [online]. 2016, (4), s. 607 a násl. Převzato z databáze Beck [cit. 2021-10-22]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrgzpwwg4dwobptix3tl43dany&groupIndex=24&rowIndex=0>

³⁹ STARÝ, Marek. Münsterbergica – právněhistorický silesiákální rukopis v drážďanské univerzitní knihovně. *Právněhistorické studie*. Praha: Karolinum. Univerzita Karlova, 2015, 45(2), s. 153 a násl.

⁴⁰ Viz pozn. pod čarou č. 29 na s. 186 citované publikace, kde jsou uváděny následující položky (cit.): 6. Za *meztímní (částečný) rozsudek 12 zlatých, polovinu dostává zemský písař*. 7. Za *konečný rozsudek 1 tolar, polovina pro zemského písaře*. [Zvýraznění provedeno pro potřeby této práce autorkou.]

⁴¹ Regestem se rozumí stručně shrnutí obsahu určité písemnosti.

⁴² STARÝ, Marek. Münsterbergica – právněhistorický silesiákální rukopis v drážďanské univerzitní knihovně. *Právněhistorické studie*. Praha: Karolinum. Univerzita Karlova, 2015, 45(2), s. 156.

⁴³ STARÝ, Marek. Münsterbergica – právněhistorický silesiákální rukopis v drážďanské univerzitní knihovně. *Právněhistorické studie*. Praha: Karolinum. Univerzita Karlova, 2015, 45(2), s. 161.

Velká pečeť se užívala na rozsudky konečné a na jiné dokumenty vykazující vyšší stupeň důležitosti (renunciací, vyžádaných opisů publikovaných testamentů, lenních a dalších slavnostních listů, jakož i v dalších případech, kdy to soud uznal za vhodné).⁴⁴

II.1.5 Dílčí shrnutí

Skutečnost, že mezitímní (částečné) rozhodnutí je (oproti rozhodnutí konečnému) řazeno mezi listiny vykazující nižší stupeň důležitosti, si zaslouží pozornost, a to zejména při porovnání s principy, na nichž je založeno stávající ustanovení § 152 OSŘ. Daná rozhodnutí jsou v českém civilním procesu motivována efektivitou řízení, procesní ekonomikou a ochranou práv a oprávněných zájmů stran a v žádném případě jim nelze přisuzovat nižší stupeň hodnoty. Z pohledu závaznosti a důsledků, které částečné a mezitímní rozhodnutí pro strany má, není mezi nimi a rozhodnutím konečným žádný rozdíl. Logičtější by proto při užívání pečeti bylo rozlišení na rozsudky (bez ohledu na to, zda částečný/mezitímní nebo konečný) a jiné listiny zásadního významu a dokumenty zbývající, ve vztahu k nimž nelze zásadní zájem dovodit. Tyto závěry jsou samozřejmě vysloveny výhradně ve vztahu k porovnání s § 152 OSŘ. Tam, kde by částečné či mezitímní rozhodnutí bylo výhradně procesní či obdobné povahy a nedocházelo v něm k řešení (alespoň částečnému) sporu stran, lze posouzení částečného/mezitímního rozhodnutí jako rozhodnutí vyvolávajícího následky o menší míře než rozhodnutí ve věci samé akceptovat.

Jak lze pozorovat, částečné a mezitímní rozhodnutí nejsou něčím, co by do právních řádů přinesla teprve moderní legislativa, a naopak se jedná o instituty známé již od starověku. Stejně tak, jako je jejich význam chápán rozdílně v jednotlivých národních právních řádech dnes, i v rámci uvedeného historického exkurzu je evidentní, že v průběhu času docházelo ke změnám, pokud jde o účel a podmínky vydání rozhodnutí, které nelze chápat jako konečné. To může sloužit také jako obecná definice, kterou se tento druh rozhodnutí vyznačoval. V závislosti na konkrétních okolnostech a úpravě se částečným nebo mezitímním rozhodnutím rozumí závazné rozhodnutí, k jehož vydání došlo před konečným rozhodnutím ve věci, vydávané z důvodu procesní ekonomie ať již ke konkrétní otázce, nebo jako součást rozhodnutí o postupu v řízení.

⁴⁴ STARÝ, Marek. Münsterbergica – právněhistorický silesiackální rukopis v drážďanské univerzitní knihovně. *Právněhistorické studie*. Praha: Karolinum. Univerzita Karlova, 2015, 45(2), s. 166.

II.2 Počátek novodobých dějin

II.2.1 Josefínský soudní řád

Za základ procesní úpravy na území zemí českých je považován Všeobecný soudní řád Josefa II. (tzv. soudní řád josefínský). Tento předpis upravující sporné řízení byl vyhlášen dne 1. 5. 1781, s účinností ode dne 1. 1. 1782. Účinný byl do 31. 12. 1897.⁴⁵

Úprava jak částečného, tak mezitímního rozsudku byla v tomto předpise obsažena. Pokud jde o rozsudek částečný, jeho pojetí se blíží tomu (resp. je totožný s tím), jak je dnes vnímán v § 152 OSŘ, a jednalo se tedy o rozsudek, který rozhoduje a vyřizuje jen díl žalobního nároku zralý k rozhodnutí. Zaveden byl řízením bagatelním (resp. pagatelním)⁴⁶ [viz § 76 zákona č. 66/1873 Z. ř., o řízení v nepatrných věcech právních (řízení pagatelní)].⁴⁷ Rozsudek mezitímní byl také nazýván rozsudkem incidenčním. Jeho prostřednictvím byly rozhodovány incidenční spory.⁴⁸ Konstatuje

⁴⁵ KINDL, Vladimír. Všeobecný soudní řád Josefa II. a jeho knižní tisky z let 1781/82. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. Praha: Karolinum. Univerzita Karlova, 2010, (1), s. 178.

⁴⁶ Bagatelním řízením se rozumělo řízení týkající se sporů o předmět ceny nepatrné. Zákon č. 66/1873 Z. ř., o řízení v nepatrných věcech právních (řízení pagatelním), ze dne 27. 4. 1873 a č. 23/1876 Z. ř., o tom, že řízení v nepatrných věcech právních vztahuje se k rozepřím právním až do 50 zl., ze dne 1. 3. 1876 předpisuje nebo jen dopouští řízení rychlé, vyžadující nízký rozsah nákladu. Tento předpis předepisoval *projednati spory o peníze – at přímo, at alternativně, at jménem odstupného pohledávané – do 50 zl., pokud před soudy okresní sluší, ústně a třeba zmocněnci neadvokáty*. Srovnej OTTO, Jan. *Ottův slovník naučný*. Třetí díl. Praha: Jan Otto, 1890, s. 67.

⁴⁷ VESELÝ, František Xaver. *Všeobecný slovník právní. Příruční sborník práva soukromého i veřejného zemí na radě Říšské zastoupených. Díl čtvrtý*. Praha: Wolters Kluwer, 2009, s. 132. ISBN 978-80-7357-456-7.

⁴⁸ Incidenčním sporem zde není spor, tak jak jsou tyto spory definovány zákonem č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). V daném kontextu se incidenčním sporem rozumí takový spor (resp. záležitost), který je nezbytné rozhodnout před vyřízením hlavní záležitosti. Incidence je poté definována jako (cit.): *Každé jednání, jež netvoříc řádnou součást sporu během řízení sporného k tomu cíli bylo předsevzato, by rozřešeny byly určité otázky, jež vzhledem k zvláštním poměrům stran nebo věci sporné v té které rozepři se naskytly nebo rozepři samou byly vyvolány, nazvati lze i-cí. Otázky ty mohou míti povahu i účel rozličný. Bud' jsou rázu čistě processního dotýkající se překážek formálních, jichž předchozí odstranění vyhledává řádný a pravidelný postup řízení sporného, nebo zakládají se ve sporných poměrech účastníků, jež dříve třeba rozřešiti, než ten který další processní úkon předsevziti lze, nebo konečně nesouvisíce bezprostředně s vedením sporu vztahují se k existenci podmínek, pod kterými straně nebo té které osobě ve sporu vystupující (na př. svědkovi) skýtají se určité výhody*. Srovnej OTTO, Jan. *Ottův slovník naučný*. Dvanáctý díl. Praha: Jan Otto, 1890, s. 550–551. Výčet procesních otázek představujících předmět incidenčního sporu podléhal samozřejmě vývoji v závislosti na konkrétní procesní úpravě. V důsledku přijetí zákona č. 113/1895 ř. z., o soudním řízení v občanských rozepřích právních, (civilní řád soudní) došlo k rozšíření sporů považovaných za incidenční. Kromě procesních otázek v nich nově bylo možné řešit otázky, jež bychom dnešní terminologií označili za prejudiciální (cit.): *Vedle vylíčených i-cí, jež účel processuální sledují, uznána jest v novém zákoně processním též i. rázu čistě materiálního, sloužící k tomu, by přivodila rozhodnutí praedjudicielní, podklad pro rozřešení sporu sama skýtající. Může totiž žalobce i žalovaný učiniti návrh, aby soud dříve, než ve věci samé vydá rozsudek, uznal o nějakém sporném poměru právním nebo o sporném právu, na jehož rozhodnutí závisí i výrok o prosbě žalobní (§§ 236. a 259. civ. ř. s.)*. Srovnej OTTO, Jan. *Ottův slovník naučný*. Dvanáctý díl. Praha: Jan Otto, 1890, s. 550–551.

se, že tento druh rozsudků neměl v praxi dopad, jelikož to, zda bude mít takové rozhodnutí význam pro vymezení rozsudku konečného, bylo závislé na následném procesním vývoji a utváření se věci sporné.⁴⁹

II.2.2 Exkurz: kanonické právo

Idea rozhodnutí, které se ještě před konečným rozhodnutím sporu bude zabývat a vyřeší určitou spornou otázku, která se k existujícímu řízení vztahuje, není omezena na civilní řízení soudní, ale institut mezitímního rozhodnutí se objevuje i v církevním právu. Odkázat lze na zásadní soubor norem kanonického práva římskokatolické církve – Kodex kanonického práva.⁵⁰

Stranám sporu je dána možnost předložit po jeho zahájení k rozhodnutí tzv. nahodilou záležitost,⁵¹ kterou se ve smyslu kánonu 1587 CIC 1983 rozumí otázka, která sice není výslovně uvedena v žalobě, souvisí s ní ale natolik, že obvykle musí být vyřešena před posouzením žaloby jako takové. Tato úprava se omezuje na uvedené obecné vymezení a nikterak nespécifikuje její obsah ani vztah k předmětu hlavního sporu. Teoreticky se tak může jednat o jakoukoli spornou záležitost, jejíž řešení považují strany (některá ze stran) pro posouzení jejich nároků za potřebné či minimálně vhodné. Vzhledem k použité formulaci, kdy je výslovně uvedeno, že předmětem nahodilé záležitosti je otázka, která nebyla vznesena v žalobním návrhu, je nutné mezitímní rozsudek, jakožto výsledek posouzení nahodilé záležitosti, nezaměňovat s rozhodnutím podle § 152 OSŘ. Pojmově se nemůže jednat o rozhodnutí, které by se zabývalo základem sporu, když v opačném případě by soud řešil problematiku, která je (a dokonce esenciální) součástí žalobního návrhu. Obdobně lze vyloučit také variantu, podle níž by nahodilá záležitost mohla představovat otázku (požadavek) vedoucí k vydání rozsudku částečného. Klasickou terminologií civilního procesu by významu nahodilé záležitosti nejlépe vyhovovalo pojetí prejudiciální otázky.^{52,53}

⁴⁹ VESELÝ, František Xaver. *Všeobecný slovník právní. Příruční sborník práva soukromého i veřejného země na radě Říšské zastoupených. Díl čtvrtý*. Praha: Wolters Kluwer, 2009, s. 132. ISBN 978-80-7357-456-7.

⁵⁰ Codex iuris canonici (CIC). Jedná se o úpravu, která byla poprvé představena jako výsledek snahy papeže Benedikta XV. v roce 1917. Stávající verze, která prošla rozsáhlými revizemi, vyšla v roce 1983. Tento kodex je možné považovat za právní vyjádření výrazné reformy uvnitř Katolické církve započaté Druhým vatikánským koncilem (1962–1965). Byl promulgován 25. 1. 1983 konstitucí papeže Jana Pavla II. *Sacrae disciplinae leges* s účinností ke dni 27. 11. 1983 – viz TRETERA, Jiří. Novodobé předpisy kanonického práva a jejich překlady. *Revue církevního práva*. 1995, (2), s. 83.

⁵¹ Jedná se o oficiální termín použitý v překladu CIC 1983, jenž byl proveden profesorem Univerzity Karlovy JUDr. ThDr. Miroslavem Zedníčkem a došlo k jeho schválení a souhlasu s vydáním ze strany České biskupské konference – k problematice české verze CIC 1983 srovnej TRETERA, Jiří. Novodobé předpisy kanonického práva a jejich překlady. *Revue církevního práva*. 1995, (2), s. 84–85.

⁵² Ust. § 135 odst. 2 OSŘ.

⁵³ K tomu závěru se kloní a nahodilou záležitostí jako prejudiciální otázkou definuje i literatura – viz NĚMEC, Matuš. *Základy kánonického práva*. Bratislava: IURA EDITION, 2001, s. 180. ISBN

I v důsledku takto širokého vymezení okruhu otázek, jejichž rozhodnutí mezitímním rozsudkem (*sententia interlocutoria*)⁵⁴ se mohou strany domáhat, se nejedná o návrh, který by byl jakkoli obligatorní. Naopak soud je povinen po přijetí nahodilé záležitosti k rozhodnutí poté, co stranám umožní se k návrhu vyjádřit, posoudit, zda předložená nahodilá otázka má podklad a spojitost s hlavním řízením. Není-li tomu tak, soud návrh na rozhodnutí nahodilé záležitosti zamítne. Ani v případě, kdy předložená prejudiciální otázka bude vyhodnocena jako problematika, která má význam pro právní a skutkové posouzení věci samé a mělo by o ní být rozhodnuto, neznamená to automaticky, že by došlo k vydání mezitímního rozsudku. Soud v další fázi rozhoduje o tom, zda má nahodilá záležitost takový význam, aby o ní bylo nezbytné rozhodovat samostatným rozhodnutím. Podle svého uvážení může vyhradit rozhodnutí o nahodilé otázce konečnému rozhodnutí ve věci (*sententia definitiva*).⁵⁵

Má-li být o nahodilé otázce rozhodováno mezitímním rozsudkem, garantuje CIC 1983 stranám právo na to, aby věc byla projednána v klasickém ústním řízení sporném, tj. analogicky, jako by byl projednáván spor ve věci samé.⁵⁶ Pro mezitímní rozsudek se použije úprava týkající se rozsudku konečného,⁵⁷ což ale neznamená, že by mezitímní rozsudek automaticky nabýval účinků konečného rozhodnutí. Naopak účinky konečného rozhodnutí má mezitímní rozsudek nebo rozhodnutí tehdy, jestliže zabráňuje řízení (tvoří překážku dalšího řízení) nebo řízení končí⁵⁸ nebo dojde v důsledku vydání mezitímního rozhodnutí k ukončení některého stupně řízení ve věci samé, a to za předpokladu, že se mezitímní rozhodnutí a jeho důsledky týkají alespoň některé ze stran v hlavním řízení.⁵⁹ I v tomto směru se jedná o zásadní odklon, na kterém je vymezení mezitímního rozhodnutí postaveno v OSŘ.

Z popsaného charakteru mezitímního rozsudku v CIC plyne taktéž jeho další vlastnost, a to oprávnění soudu vydaný mezitímní rozsudek před konečným meritorním rozhodnutím odvolat nebo změnit. Stát se tak může na návrh účastníka řízení nebo *ex officio*, zjistí-li soud, že jsou pro takový postup dány podmínky. V takovém případě je nezbytné poskytnout stranám příležitost k vyjádření.⁶⁰ Přestože je dotčená úprava formulována v obecné rovině a nevylučuje ze své aplikační sféry žádné mezitímní rozhodnutí, bylo by chybou dovozovat, že předmětem zrušení či změny může být kterékoli z nich.

80-8078-130-3; obdobně také TRETERA, Jiří a Záboj HORÁK. *Církevní právo*. Praha: Leges, 2016, s. 357. Teoretik. ISBN 978-80-7502-192-2.

⁵⁴ Forma mezitímního rozsudku jako rozhodnutí, kterým je nahodilá záležitost posuzována, vyplývá z kánonu 1607 CIC 1983.

⁵⁵ Kánon 1589 CIC 1983.

⁵⁶ Kánon 1590 CIC 1983.

⁵⁷ Kánon 1613 CIC 1983.

⁵⁸ Z posouzení předběžné otázky vyplývá nemožnost pokračování v řízení, ať již po stránce procesní, nebo je na jeho základě možné dovodit neoprávněnost (v nejširším smyslu) vzneseného nároku ve věci samé, tj. z posouzení nahodilé záležitosti vyplývá, že žalobě ve věci samé nebude být moci za žádných okolností vyhověno.

⁵⁹ Kánon 1618 CIC 1983.

⁶⁰ Kánon 1591 CIC 1983.

Tento postup se nejeví jako proveditelný minimálně tam, kde mezitímni rozhodnutí nabude účinků rozhodnutí konečného a vytvoří překážku dalšího řízení (projednání věci hlavní) nebo řízení ukončí. To je zřejmé již jen z formulace kánonu 1591 CIC 1983, který možnost změny či zrušení mezitímniho rozsudku vymezuje okamžikem (dobou do) vyřízení předmětu hlavního žalobního návrhu. Argumentem *a contrario* lze dovodit, že tam, kde není další projednání věci hlavní a vydání konečného rozhodnutí předpokládáno, má mezitímni rozsudek účinky konečného rozhodnutí a nejsou dány předpoklady pro jeho zrušení. Pominout nelze ani samotný efekt konečného rozhodnutí, který by byl postupem podle kánonu 1591 CIC 1983 zcela popřen.⁶¹

Otázkou je, zda lze tento závěr vyslovit taktéž ve vztahu k mezitímni rozhodnutím, které samy o sobě nepovedou k ukončení celého řízení, ale pouze jeho konkrétního stadia. Po formální stránce nelze dovodit, že by daný postup byl s kánonom 1591 CIC 1983 v rozporu. Pominout nelze ani již výše uvedený argument, tedy že by docházelo k zásahu do konečného rozhodnutí. V neposlední řadě nelze pominout ani kánon 1629 CIC 1983, upravující podmínky, za nichž lze proti vydanému rozsudku podat opravný prostředek (odvolání). Toto ustanovení v bodě 4 stanoví, že odvolání není možné proti mezitímni rozsudku, který nemá účinky konečného rozhodnutí, a to za předpokladu, že odvolání není v takovém případě spojeno s odvoláním proti rozsudku konečnému. Jedná se o postup, který je zcela logický. Mezitímni rozsudkem, který nenabude účinků konečného rozhodnutí, je typicky rozhodnutí o prejudiciální otázce, na které závisí právní a skutkové posouzení nároku ve věci samé. I přesto, že se strana nemůže dovolávat jeho (konečných) účinků a formálně se nejedná o rozhodnutí, které by bylo závazné, bylo by v rozporu se zájmy stran a principem právní jistoty, aby vedle sebe mohla potenciálně existovat 2 protichůdná rozhodnutí. Napadá-li účastník rozhodnutí ve věci samé založené na závěrech obsažených v mezitímni rozsudku, musí být z povahy věci nesprávný (minimálně v očích dotčeného účastníka) také tento mezitímni rozsudek.

Je proto namístě, aby v rámci odvolání bylo pojednáno i o něm. Pakliže existuje taxativní výčet rozhodnutí, proti kterým není odvolání možné, platí, že proti rozhodnutím zde neuvedeným je možné se odvolat, což se týká právě mezitímni rozsudků nabývajících účinků konečného rozhodnutí. Strany proto mají proti danému mezitímni rozsudku dostatečný prostor a prostředky obrany. To vede k otázce, zda bylo opravdu úmyslem umožnit, aby mohlo být do takového mezitímniho rozsudku zasahováno nad rámec opravných prostředků, včetně situace, kdy je dotčená strana nevyužije. Všechny tyto důvody svědčí proti, že kánon 1591 CIC 1983 by se na uvedená rozhodnutí vztahovat neměl. Na druhou stranu je nutné zohlednit, že jedním ze základních principů církevního práva je zásada materiální pravdy, v jejímž důsledku jsou oproti civilnímu řízení účinky vydaných rozhodnutí do určité míry relativizovány.

⁶¹ Pochybnosti nevznikají v případě, kdy by mělo dojít ke zrušení či změně mezitímniho rozsudku, který nemá účinky konečného rozhodnutí. Ve vztahu k nim neobsahuje kánon 1591 CIC 1983 žádná omezení.